

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 715/2022-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Miroslav Bachyncom, advokátom, Podbiel 177, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 148/2008 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 148/2008 **boli porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Žilina sa **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 148/2008 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] **priznáva** finančné zadosťučinenie každému z nich v sume **3 000 eur** a sťažovateľovi [REDACTED] **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **2 500 eur**, ktoré je Okresný súd Žilina **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Žilina je **povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 085,50 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I .

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 715/2022 z 21. decembra 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľov doručенú ústavnému súdu 29. novembra 2022, ktorou sa domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 148/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhli, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal im primerané finančné zadostučinenie v sume po 3 000 eur pre [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a v sume 2 500 eur pre [REDAKOVANÉ], ako aj náhrady trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a obsahu spisového materiálu vyplýva, že sťažovatelia v procesnom postavení žalovaných sú stranou sporu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na základe žaloby doručenej okresnému súdu 11. júla 2008. Opíšu chronologický priebeh konania, sťažovatelia uvádzajú, že okresný súd vo veci samej rozhodol rozsudkom č. k. 31 C/148/2008-392 z 31. marca 2016, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol. Žalobcovia proti rozsudku súdu prvej inštancie podali odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) a uznesením č. k. 8 Co 133/2017 z 31. mája 2017 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovatelia upriamujú pozornosť ústavného súdu nielen na nečinnosť, ale hlavne na neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, ktorá sa premietla do dvoch zrušujúcich rozhodnutí súdom druhej inštancie (uznesenie krajského súdu č. k. 8 Co 133/2017 z 31. mája 2017 a uznesenie č. k. 6 Co 126/2020 z 20. októbra 2022, pozn.) z dôvodov väd procesného charakteru. Podľa ich sťažovateľov je žaloba absolútne nedôvodná a žalobcami podaná účelovo, avšak absenciou právoplatného rozhodnutia veci po viac ako 14 rokoch trvania súdneho sporu sú sťažovatelia vystavení permanentnej právnej neistote a presvedčeniu o nesprávnosti postupu vo veci konajúceho súdu.

II .

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

3. Okresný súd vo vyjadrení č. k. 1SprS 1/2023 z 24. januára 2023 k obsahu ústavnej sťažnosti zaujal stanovisko, že vzhľadom na procesnú zložitosť sporu, časté zmeny sporových strán, úmrtia sporových strán s nevyhnutnosťou vyčkať na ukončenie dedičských konaní súd koná primerane. K priebehu konania uviedol, že vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 31 C/148/2008-392 z 31. marca 2016. Uznesením krajského súdu č. k. 8 Co 133/2017-435 z 31. mája 2017 bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (súdny spis bol okresnému súdu opätovne predložený 4. októbra 2017, pozn.). Následne okresný súd uznesením č. k. 31 C 148/2008-467 z 13. júna 2019 zastavil konanie proti žalovanému v 10. rade, ktoré žalobca

18. júna 2019 napadol odvolaním. Uznesením okresného súdu č. k. 31 C/148/2008-498 z 25. februára 2020 bolo rozhodnuté o pokračovaní v konaní s dedičom po žalovanej v 15. rade ako novým žalovaným. Žalobcovia podali 25. mája 2020 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia proti žalovanému v 6. rade, ktorý okresný súd uznesením č. k. 31C 148/2008-530 z 9. júla 2020 zamietol. Krajský súd uznesením č. k. 6 Co 126/2020-571 z 20. októbra 2022 na podklade podaného odvolania zrušil uznesenie súdu prvej inštancie č. k. 31 C 148/2008-467 z 13. júna 2019. Spis bol predložený okresnému súdu 9. novembra 2022 a dosiaľ sa doručuje uznesenie krajského súdu, keďže bolo zistené, že žalovaný [REDAKOVANÉ] (žalovaný v 15. rade, pozn.) zomrel 7. júna 2021 a súd vykonáva šetrenie právnych nástupcov pre doručenie rozhodnutia. S ohľadom na uvedené okresný súd navrhol, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovel.

II.2. Replika sťažovateľov:

4. Sťažovatelia vo svojej replike v celom rozsahu zotrvali na podanej ústavnej sťažnosti a iba opätovne poukázali na skutočnosti, ktoré boli uvedené už v samotnom jej obsahu.

II.3. K ústnemu pojednávaniu:

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96 a vo veci Záborský

a Šmáriková proti Slovensku zo 16. 12. 2003, č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

9. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je také právne zložené, ako tvrdí okresný súd, pretože rozhodovanie vo veci určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti (bod 2 odôvodnenia tohto nálezu, pozn.) tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Určitú zvýšenú skutkovú náročnosť možno vzhliaďnúť v počte sporových strán (4 žalobcovia a zatiaľ 16 žalovaných, pozn.), avšak ani táto okolnosť nie je prítomná v takej miere, aby bola spôsobilá významne ovplyvniť či ospravedlniť celkovú dĺžku sporu v trvaní takmer 15 rokov. V správaní sťažovateľov neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania.

10. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, že na celkovú dĺžku konania má vplyv procesná náročnosť veci v dôsledku počtu a úmrtí sporových strán a z toho vyplývajúcej nevyhnutnosti vyčkat' na ukončenie dedičských konaní, ústavný súd uvádza, že ani prípadná procesná zložitosť veci nemôže vo vzťahu k sťažovateľom žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu dĺžku rozhodovania okresného súdu tohto sporu, ktorý nie je doteraz právoplatne skončený. Nepochybňuje dôležitosť riešenia procesných otázok, od ktorých rozhodnutia závisí ďalší procesný postup všeobecného súdu. Z ústavnoprávneho hľadiska však nie je akceptovateľné, aby sa doterajšia činnosť okresného súdu obmedzila v prevažnej miere len na rozhodovanie o procesných otázkach, ktoré bezprostredne nevedie k vydaniu meritórneho rozhodnutia bez využitia procesných nástrojov, ktoré mu osobitne od 1. júla 2016 dáva Civilný sporový poriadok (napr. i § 149 a § 150 v spojení s § 470 ods. 2 druhou vetou).

11. Na tomto mieste ústavný súd pripomína, že za výsledok sporu v prvom rade zodpovedajú jeho sporové strany, ktoré majú v spore preukázať vysokú mieru procesnej aktivity a svoje skutkové tvrdenia dokázať. Procesná aktivita má pritom mať na zreteli najmä časové kritérium, a to včasnosť, ktorú posudzuje podľa vlastnej úvahy konajúci súd (najmä s dôrazom na naplnenie požiadavky procesnej ekonomie a rýchlosti vedenia súdneho sporu). Označenie okruhu strán je v sporovom konaní výlučne vecou žalobcu, pričom strany musia byť označené tak, aby bolo nepochybné, kto je stranou v spore, aby ju nebolo možné zameniť s inou osobou a aby s ňou mohol súd konať, čo v danej veci rešpektované nebolo, keď sa z obsahu súdneho spisu javí, že ani žalobcovia, ani okresný súd nemali príliš jasno, s kým konajú a či s tým-ktorým žalovaným vôbec konať môžu (napr. 127 r. osoba zjavne nie je spôsobilá byť účastníkom na prvý pohľad, pozn.).

12. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, keď z obsahu zapožičaného súdneho spisu zistil, že po uskutočnení prvého pojednávania 28. októbra 2009 okresný súd svoju činnosť obmedzil len na rozhodovanie o procesných otázkach (zmena žalobného petitu, vstup nových účastníkov na návrh žalobcu, pozn.). Vo veci napokon rozhodol rozsudkom č. k. 31 C 148/2008-392 z 31. marca 2016, ktorý bol na základe odvolania žalobcov krajským súdom zrušený uznesením č. k. 8Co 133/2017-435 z 31. mája 2017 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Dôvodom zrušenia rozsudku okresného súdu bolo, že v konaní pred súdom prvej inštancie došlo k procesným vadám a nesprávnemu procesnému postupu, a tieto vady nebolo možné odstrániť v rámci odvolacieho konania (otázka spôsobilosti žalovaného v 10. rade byť účastníkom konania, pozn.). S ohľadom na zistené procesné vady krajský súd vecnú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie ani nepreskúmal.

12.1. Okresný súd ďalej výrazne pochybil aj pri vydaní procesného rozhodnutia, keď uznesením č. k. 31 C 148/2008-467 z 13. júna 2019 konanie proti žalovanému v 10. rade zastavil. Krajský súd na podklade odvolania žalobcov zo 17. júna 2019 rozhodol uznesením č. k. 6 Co 126/2020 z 20. októbra 2022, ktorým odvolaním napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil z dôvodov väd procesného charakteru. Ako uviedol krajský súd vo svojom zrušujúcom uznesení, pri vstupe ďalšieho účastníka do konania podľa § 92 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku [resp. pristúpení ďalšej strany sporu do konania podľa § 79 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] vo všeobecnosti platí, že ten, koho vstup do konania bol navrhnutý, sa stane účastníkom konania (stranou sporu) až právoplatnosťou uznesenia, ktorým súd takýto vstup (pristúpenie) pripustí. Okresný súd sa teda musí vysporiadať s otázkou spôsobilosti žalovaného v 10. rade byť účastníkom konania a v nadväznosti na to s otázkou, či v súdnom konaní boli splnené podmienky, za ktorých je možné ďalej vo veci konať. Aktuálne je aktivita okresného súdu zameraná na doručenie uznesenia krajského súdu č. k. 6 Co 126/2020 z 20. októbra 2022 stranám sporu (§ 395 CSP) a zisťovanie okruhu dedičov po žalovanom v 15. rade (na č. 1. 598 súdneho spisu pripojené uznesenie č. k. 30 D 534/2021-594, pozn.). Medzičasom zomrel ďalší zo žalovaných, takže počet osôb na strane žalovaných opätovne nie je ustálený.

13. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania, resp. v danom prípade sporových strán. Aj neefektívna a nesústreďená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy:

14. Ústavný súd už niekoľkokrát judikoval, že ani právne či skutkovo náročný prípad nesmie trvať v právnom štáte neprimerane dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania (sporovej strane) poskytne konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou miery celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostrejú kontúry spravodlivosti v očiach dotknutých účastníkov konania, ako aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu (m. m. I. ÚS 688/2014, I. ÚS 512/2020, I. ÚS 153/2021).

15. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorému malo dôjsť doterajšou dĺžkou napadnutého konania, ústavný súd poznamenáva, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné priet'ahy, ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci sťažovateľov možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*). Posúdením celkovej doterajšej dĺžky súdneho konania (viac

ako 14 rokov) bez právoplatného rozhodnutia veci ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené aj základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

16. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy v dôsledku nečinnosti a najmä opakovanej nesústreďenej činnosti okresného súdu (bod 11 a 11.1. tohto nálezu), ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľov. S prihliadnutím na to, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené a okresný súd vykonáva procesné úkony v zmysle pokynov súdu druhej inštancie, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť a opakovane nesústreďenú činnosť okresného súdu, uložený príkaz konať bez zbytočných prietahov a fáz napadnutého konania, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľom nimi požadované primerané finančné zadosťučinenie a v zmysle predloženého návrhu ústavnej sťažnosti vyhovel v celom rozsahu (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

18. Ústavný súd vychádzal z obsahu sťažnostného spisu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 251 a nasl. CSP) a sťažovateľom podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti), v sume 193,83 eur a režijný paušál v sume 11,63 eur pri zastúpení viacerých sťažovateľov, t. j. spolu 1 085,50 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov]. Za repliku náhradu sťažovateľom nepriznal, pretože obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by akokoľvek prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu